

A 2003. ÉVI NAKP ÖKOLÓGIAI ÉS EXTENZÍV ÁLLATTARTÁS TÁMOGATÁSÁRA PÁLYÁZÓK, NYERTES PÁLYÁZATAINAK ÉRTÉKELÉSE

Katonáné Kovács Judit

A világpiacon a mezőgazdaságban is a termelési költségek versenye figyelhető meg. Nem biztos, hogy csak ez az a terület, ahol Magyarországnak versenybe kell szállnia. A mezőgazdaság így az állattenyésztés tekintetében is a jövő szempontjából lehetőséget jelenthet az Európai Unió megreformált agrárpolitikája, melyben egyre nagyobb szerepet kap a vidék, az egészséges, minőségi élelmiszer, a tájvédelem. Ezt figyelembe véve a hazai agrárpolitika megfogalmazásánál fontos tény, hogy a mezőgazdaságban a nyolcvanas évek közepétől bekövetkező folyamatok a környezetterhelés csökkenését eredményezték. Az 1999-ben elfogadott és csak 2002-ben elindított Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program (NAKP) feladata a környezetkímélő gazdálkodás támogatása, melyben szerepet kap az állattartás is. 2003. évi pályázatok értékelése azt mutatja, hogy az ország juh állományának közel 30%-a vesz részt a Programban. Az NAKP céljai illeszkednek a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv céljaihoz, célprogramjai pedig beépülnek az NVT agrár-környezetgazdálkodási intézkedésébe.

Az élőállatok és állati termékek bruttó termelésének volumenindexe Magyarországon 2002-ben az 1990. évi szint 77,3%-át érte el, a szarvasmarhánál ez az érték 65,8%, juh esetében pedig 33,4% (KSH 2003). Az állatállomány visszaesése következtében szarvasmarhánál 2002-ben a 100 ha mezőgazdasági területre eső állatlétszám 13,1 db, míg a juhnál 18,8 db. Az állománysűrűségi adatok általában nem érik el az EU-15 átlagát (NVT 2004). A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 3/2003. (1.24.) FVM rendeletének V. fejezete intézkedik a fenntartható fejlődés feltételeinek támogatásáról. A rendelet 71. §-a a területalapú agrár-környezetgazdálkodási célprogramok előírásainak végrehajtásához, illetve egyes agrár-környezetgazdálkodási célokat szolgáló tevékenységek megvalósításához egyéb kiegészítő támogatást tesz lehetővé, melyek között szerepel az ökológiai és extenzív állattartás támogatása. A terület alapú támogatásokra két pályázati felhívás jelent meg, a kiegészítő támogatásokra pedig ezek után került sor egy harmadik pályázati felhívásban, 2003. novemberében.

A pályázat benyújtására azok a gazdálkodók voltak jogosultak, akik extenzív állattartás esetében meghatározott célprogramokhoz kötődő támogatási szerződéssel és előírt minimum állatállománnyal rendelkeznek, vagy a vonatkozó célprogramba pályázatot nyújtottak be, valamint bármely ökológiai gazdálkodási célprogramban résztvevő gazdálkodó, amennyiben rendelkezik támogatási szerződéssel és ökológiai ellenőrzött állatállománnyal.

Az alábbi célprogramokban résztvevők pályázhattak a támogatásra:

- Gyepgazdálkodási célprogram,
- Ökológiai gazdálkodási célprogram,
- meghatározott Érzékeny Természeti Területek célprogramok.

A támogatás vissza nem térítendő támogatás, mértékét az 1. táblázat mutatja.

A támogatások mértéke állatfajok szerint

Támogatott haszonállat	Meglévő állatlétszámra Ft/egyed		Új beállítás esetén Ft/egyed
	Ökológiai tartás esetén	Egyéb extenzív tartás esetén	
Szarvasmarha	6000	4000	10000
Juh	1200	1000	2500
Sertés	1200	-	2500
Kecske	1200	1000	2500
Ló	300	2500	-
Szarvas	-	2500	-
<i>húshasznú</i>			
csirke/gyöngytyúk	40	-	-
pulyka/lúd	150	-	-
kacsa	80	-	-
<i>tojó/tenyész</i>			
tyúk/gyöngytyúk	100	-	-
pulyka/lúd	300	-	-
kacsa	200	-	-
Méh (méhcsaládonként)	500	-	700

Forrás: FVÉ, 2003

A kiegészítő állattartás nyertes pályázatainak támogatási összege közel fél milliárd forint volt, mely a 2003. évben NAKP támogatásra rendelkezésre álló 4,5 milliárd forint 10%-át meghaladja. A 2. táblázat a 2003. évi nyertes pályázatok állatfajonkénti támogatás megoszlását mutatja.

A 2003. évi nyertes pályázatok állatfajonkénti támogatás megoszlása

Állatfaj	eFt	%
Szarvasmarha	115562	23,37
Juh	373785,9	75,60
Kecske	1974	0,40
Szarvas	1557,5	0,32
Sertés	364,31	0,07
Ló	855,5	0,17
Csirke	120	0,03
Méh	193,6	0,04
ÖSSZESEN	494412,8	100,00

Forrás: saját számítás, FVM adatbázis

A táblázatból látható, hogy a támogatásoknak döntő részét 75%-át a juh támogatása teszi ki. Emellett még a szarvasmarha támogatása játszik szerepet, a többi állatfaj a teljes összeg 1%-ánál kisebb támogatást kapott. A 3. táblázat azt mutatja, hogyan alakul a megoszlás, ha az állatlétszámot vizsgáljuk. Ebben az esetben még meghatározóbb a juh ágazat szerepe. Az ország juhállományának – 2002-ben 1.103.000 egyed (KSH,2003) – közel 30%-a kap támogatást. A szarvasmarha esetében a teljes állománynak közel 3%-a – 2002-ben 770 ezres állomány – vesz részt a Programban.

3. táblázat

A 2003. évi nyertes pályázatok állatlétszám szerinti megoszlása

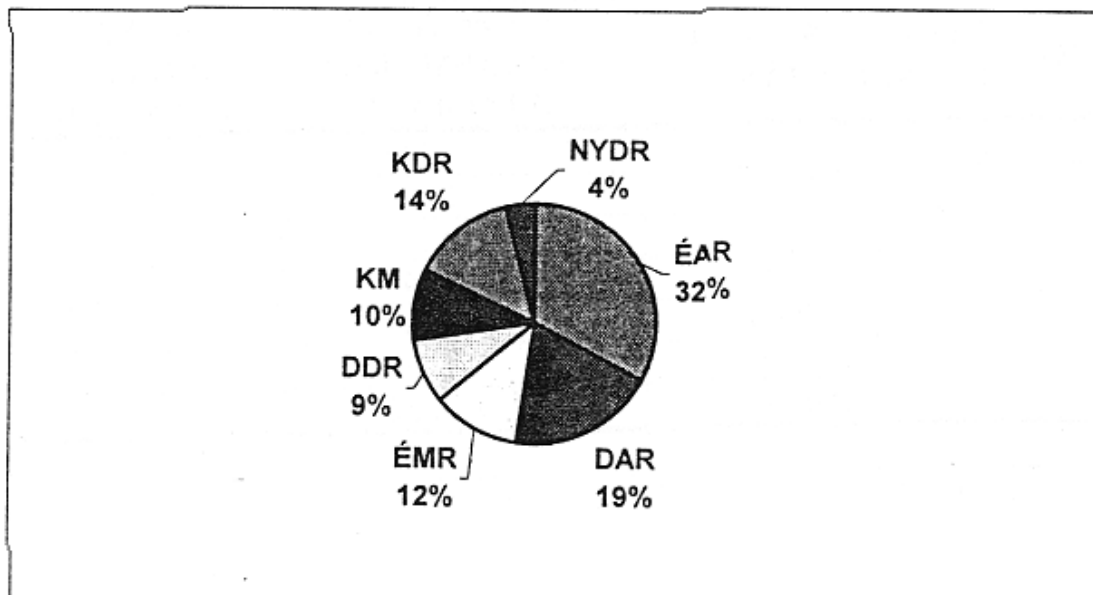
Állatfaj	db	%
Szarvasmarha	22022	6,52
Juh	311770	92,26
Kecske	1397	0,41
Szarvas	623	0,18
Sertés	231	0,07
Ló	302	0,09
Csirke	1200	0,36
Méh (család)	380	0,11
Összesen:	337925	100

Forrás: saját számítás, FVM adatbázis

Az ökológiai és extenzív állattartás támogatásának régiónkénti megoszlását az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra:

2003. évi nyertes kiegészítő állattartás pályázatainak régiónkénti támogatás megoszlása

Az Észak-Arföldi régió a területalapú támogatásokhoz hasonlóan, itt is első helyen szerepel a nyertes pályázatok között. A gyepgazdálkodási és ökológiai gazdálkodási célprogramban, mely célprogramok a kiegészítő állattartás támogatás elnyerésénél előfeltételként szerepeltek, az Észak-alföldi régió első helyen szerepel. A második az állattartás nyertes pályázatainál a Dél-Arföldi régió, mely a gyepgazdálkodási célprogramban 21 ezer hektár nyertes területtel második helyen áll. A Közép-dunántúli régió harmadik a nyertes pályázatok között, megelőzi az Észak-magyarországi régiót.

A régiók juh- és szarvasmarha-állományához viszonyítva az NAKP támogatásban részesült állománylétszámot azt láthatjuk (4. és 5. táblázat), hogy a juh esetében a Közép-magyarországi régiónál és a Közép-dunántúli régiónál a támogatott állomány a teljes állomány 40%-át teszi ki. A szarvasmarha esetében az Észak-magyarországi régióban a legnagyobb ez az arány, itt a teljes állomány 8%-a részesül támogatásban.

4. táblázat

A juhállomány megoszlása régióként

RÉGIÓ	JUHÁLLOMÁNY	2003. évi NAKP JUHÁLLOMÁNY	NAKP ÁLLOMÁNY ARÁNYA %
KMR	72000	31930	40,0
KDR	113000	45590	40,3
NYDR	32000	7752	24,2
DDR	100000	24549	24,5
ÉMR	86000	25120	29,2
ÉAR	418000	108504	26,0
DAR	315000	68325	21,7
ORSZÁGOS	1136000	311770	27,4

Forrás: országos adatok KSH 2002, NAKP saját számítás

5. táblázat

A szarvasmarha-állomány megoszlása régióként

RÉGIÓ	SZARVASMARHA ÁLLOMÁNY	2003. évi NAKP SZARVASMARHA- ÁLLOMÁNY	NAKP ÁLLOMÁNY ARÁNYA %
KMR	51000	1532	3,0
KDR	110000	2402	2,2
NYDR	117000	1866	1,6
DDR	104000	1945	1,9
ÉMR	63000	5109	8,1
ÉAR	174000	6636	3,8
DAR	164000	2532	1,5
ORSZÁGOS	783000	22022	2,8

Forrás: országos adatok KSH 2002, NAKP saját számítás

Az extenzív, ökológiai és új beállítás megoszlását vizsgálva elmondható, hogy a szarvasmarha esetén nagyobb szerepet játszik az ökológiai tartás, hiszen míg a juh esetében ennek mértéke országos átlagban 2%, a szarvasmarha esetében 8%. A juh esetében a Dél-Alföldi régióban legnagyobb az ökológiai állattartás szerepe (5%), míg a szarvasmarha esetében az Észak-Alföldi régióban (25%).

Ajánlások

Az állattenyésztésben, különösen a juh, a kecske és a ló esetében jelentős az egyéni gazdaságok szerepe. Ezek a gazdaságok a termelési költségek csökkentésének világpiaci versenyében nem tudnak részt venni. Lehetőség lehet számukra a minőségi versenyben való részvétel, a kevésbé terhelt környezetből származó, egészséges élelmiszer termelése.

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) agrár-környezetgazdálkodási intézkedései a támogatások jövőbeni lehetőségét biztosítják. Ezen a támogatások igénylése segít abban, hogy a környezetvédelmi előírások betartása ne csak teher legyen a gazdálkodóknak. Az így előállított termékek piaca nincs kvótákhoz kötve.

Fontos az is, hogy a termelők megtalálják annak a lehetőségét, hogy a termékpályán közelebb kerülhessenek a fogyasztóhoz. Ehhez nyújthatnak segítséget az NVT és az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) intézkedései. Az NVT intézkedései közül például a termelői csoportok létrehozásának és működtetésének támogatása, vagy az AVOP-on belül a LEADER+ intézkedés, melynek célja, hogy támogatást nyújtson a legelmaradottabb vidéki területek fejlesztéséhez, azáltal, hogy pénzügyi segítséget ad olyan projektek megvalósításához, melyeknek kezdeményezői az adott területen, településen élők.

Irodalom

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő (2003): A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium pályázati felhívása ökológiai és extenzív állattartás támogatására. LIV. évf. 22. szám, 2003. november 13. 3230-3236

FVM adatbázis; www.fvm.hu

FVM (2004): Nemzeti Vidékfejlesztési Terv az EMOGA Garanciarészleg Intézkedéseire. 12. változat, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Budapest, 2004. március 19. 14

KSH (2002): *Területi Statisztikai Évkönyv 2001*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest 2002. 198-199

KSH (2003): *Mezőgazdasági Statisztikai Évkönyv 2002*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest 2003. 23

Szerző: Katonáné Kovács Judit PhD hallgató
DE ATC AVK, Agrárgazdaságtani és Közgazdaságtani Tanszék
4032 Debrecen, Böszörményi út 138.